

Hur hemlig är valhemligheten?

Rapport från en studie av förtidsröstning i Göteborg 2022

Peter Esaiasson & Jan Teorell

How Secret is Voting Secrecy in Swedish Elections – A Study of Advance Voting in the 2022 Elections

This paper is about voters' perceptions of voting secrecy in the 2022 Swedish elections. In collaboration with the local election authorities in Gothenburg, we have asked a large number of advance voters ($n = 12901$) about perceived voting secrecy under three types of voting arrangements. In the high secrecy arrangement, voters completed voting behind a single closed screen. In two medium secrecy arrangements, voters selected ballot papers behind a closed screen and walked a few meters with ballot papers in hand to another closed screen to complete the vote. Results show that perceived voting secrecy is high in all three arrangements, but also that the high secrecy arrangement makes a statistically significant contribution to perceived voting secrecy. The findings illustrate that voters are sensitive to small changes in the voting environment, and that details matter for the experience of voting secretly.

Inledning

Enligt regeringsformen (3 kap. 1 §) utses Sveriges riksdag i ”fria, hemliga och direkta val”. Att dessa val är fria och direkta råder det idag knappast några delade meningar om. Men hur välbehållen är egentligen den svenska valhemligheten? Något förvånande, kan tyckas, men den svenska valhemligheten har under senare år blivit alltmer ifrågasatt.

Sverige fick sin valhemlighet som resultatet av en serie reformer under mer än 100 år. Även om öppen röstning medelst upprop, där varje valmans röst

Peter Esaiasson är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet; Jan Teorell är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.

E-post: peter.esaiasson@pol.gu.se; jan.teorell@statsvet.su.se

i efterhand kunde utläsas ur voteringsprotokollet, var dominerande vid de svenska riksdagsvalen under frihetstiden använde man vid val till prästeståndet så kallade "slutna sedlar" (Stavenow 1895: 49). Vid frihetstidens slut blev det även allt vanligare att man använde slutna omröstning i valet till borgarståndet i vissa städer, men dessa reformer var inte okontroversiella. I Västerås till exempel, en av de städer som var först med att införa slutna sedlar, överklagades riksdagsvalet 1755 med hänvisning till valhemligheten. Den klagande menade att det kunde innebära att de rika kunde rösta på sig själva utan att detta kom till allmän kännedom (Johansson 1973: 506). Eftersom rösträtten var graderad efter skattebördan var detta ingen oviktig invändning. I 1810 års riksdagsordning var det bara i valet till borgarståndet som slutna sedlar anbefalldes (Fahlbeck 1934: 111), och det var först genom ett domstolsbeslut 1828 som frågan löstes hur detta skulle kunna förenas med den graderade rösträtten. Problemet tidigare hade annars varit att de rikastes röster lätt kunde identifieras om man skrev ut röstetalen (alltså hur många röster valmannen kunde ange) på röstsedeln. Lösningen blev att i stället till var och en dela ut lika många valsedlar som denne var berättigad till. Dessa kunde sedan avges med bevarad hemlighet (se Teorell, Ziblat & Lehoucq 2017: 449f).

När ständsriksdagen till slut avskaffades skrevs slutna sedlar in som föreskrift i 1866 års riksdagsordning, men bara för de direkta valen och för valen bland elektorerna i de indirekta valen på landsbygden. I de valkretsar som använde indirekta val kunde valet av elektorer fortfarande ske öppet (Wallin 1961: 84–88). Även om dessa indirekta val (som i valkretsarna på landsbygden var valfria) nästan helt slutat att praktiseras vid 1900-talets början (Lewin, Jansson & Sörbom 1972: 31) var det först i samband med det proportionella valsättets införande 1911 som det i lag reglerades att vallokaler skulle utformas med avskärmade platser bakom vilka valsedlarna skulle göras i ordning (Esaiasson 1990: 110). Det var vid denna tid dock fortfarande upp till partierna själva att trycka sina valsedlar. Så sent som 1948 misslyckades riksdagen med att enas om en reform av detta system, trots klagomål på att papperstjockleken mellan olika partivalsedlar skilde sig åt så mycket att man genom att studera valkuvertet kunde sluta sig till vilket parti en viss person röstade på. Det skulle dröja till enkammarriksdagens införande 1970 innan de standardiserade valsedlarna med dagens utformning, tryckta och distribuerade av staten, infördes (Esaiasson 1990: 214, 253).

Med tanke på att denna väg mot säkrandet av valhemligheten var så lång och brokig är det kanske mindre ämnat att förvåna att den svenska valhemligheten även på senare tid kommit att ifrågasättas. Det som nu hamnat i blickfånget gäller avskärmningen av valsedelställen. I syfte att stärka skyddet för valhemligheten och därmed även minska risken för att väljarna utsätts för otillbörlig påverkan i samband med röstningen föreslog regeringen i augusti 2018 en ändring i vallagen som innebar att den plats i en vallokal där valsedlar läggs ut ska

vara avskärmd från insyn från andra väljare. Bakgrunden till förslaget var att den plats där valsedlar lades ut i eller i anslutning till röstmottagningsställena normalt sett var öppen för full insyn från andra väljare när en väljare skulle ta sina valsedlar. Det kunde innebära att väljare upplevde att deras valhemlighet röjdes i samband med att de tog valsedlar (prop. 2017/18:286 s. 9–10). Riksdagen ställde sig bakom förslaget (bet. 2018/19:KU 12, rskr. 2018/19:35). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019, och kom att användas för första gången i samband med Europaparlamentsvalet på våren samma år.

Men saken var därmed inte utagerad. Som ett resultat av Januariavtalet tillsattes en ny utredning på våren 2020, kallad *2020 års valutredning* (JU2020:08), där frågan om skyddet av valhemligheten återigen aktualiserades. Även det nya systemet med avskärmade valsedelsställ kunde nämligen kritiseras för bristande valhemlighet eftersom väljarna fortfarande tvingades förflytta sig med valsedlarna i handen från avskärmningen bakom vilka dessa förvarades till den avskärmning där rösterna skulle göras i ordning.

För att pröva konsekvenserna av reformen fick vi tillsammans med Annika Fredén valutredningens uppdrag att organisera ett fältexperiment i Stockholms Kulturhus där väljare bjöds in att genomföra ett val i en provisorisk vallokal som på slumpmässiga tider utformades på tre olika sätt: (1) enligt den gamla ordningen med öppna valsedlar; (2) enligt den rådande ordningen med avskärmade valsedlar som hölls separat från avskärmningen bakom vilken man röstade; och (3) enligt en tredje ordning som innebar att väljarna – såsom är fallet i exempelvis Norge – kunde både välja och göra i ordning sina valsedlar i det slutna kuvertet bakom samma avskärmning. Studien visade att denna tredje ordning signifikant bidrog till ökad upplevelse av valhemlighet, framför allt i jämförelse med den gamla ordningen (1) men också jämfört med den nya ordningen (2) med en kort promenad med valsedeln i hand (SOU 2021:7, Bilaga 3).

Det är viktigt att redan nu inskräpa en distinktion: den faktiska valhemligheten behöver inte perfekt överensstämma med väljarnas *upplevelse* av att kunna rösta hemligt. I en uppmärksam amerikansk studie från 2008 visade det sig att 25 % av respondenterna inte trodde att deras val skedde hemligt (Gerber m.fl. 2013a). Detta är en ur svensk synpunkt förvånansvärt hög siffra med tanke på att man i USA använder sig av en så kallad ”enhetssedel”, där alla kandidater eller partier finns återgivna på samma valsedel där väljaren gör sitt val. I USA saknas således problemet med partivalsedlar som behöver avskärmas på en separat plats. Gerber med kollegor kunde även visa att denna upplevelse fick praktiska konsekvenser för folks röstningsbeteende. Exempelvis var fackföreningsmedlemmar som trodde att valhemligheten inte var säkrad mindre benägna att rösta på Republikanerna. I en senare studie visar även Gerber m.fl. (2013b) att upplevelsen av komprometterad valhemlighet inverkar negativt på valdeltagandet. I en tredje studie med särskild bäring på denna artikel fann Karpowitz m.fl. (2011) att en till synes ringa detalj i utformningen

av en vallokal – svartgul tejp fastsatt på golvet runt valbåsen för att markera behovet av avskildhet samt skyltar i vallokalen som uppmanade till respekt för valhemligheten – påverkade väljarnas benägenhet att våga rösta emot den lokala majoritetsuppfattningen i ett presidentval i Utah.

På basis av denna forskning är vår hypotes att andra till synes små skillnader i utformningen av svenska vallokaler på ett liknande sätt kan påverka väljarnas upplevelse av att kunna rösta hemligt. Närmare bestämt tror vi att det resultat vi fann i fältexperimentet i Kulturhuset går att generalisera till riktiga vallokaler i ett riktigt val på så sätt att väljare som slipper förflytta sig i vallokalen med valsedlarna i hand, från den ena avskärmningen till den andra, kommer att uppleva en större valhemlighet. Eller omvänt: ett integrerat arrangemang där valsedlarna plockas och läggs i kuvert bakom samma avskärmning ökar den upplevda valhemligheten.

Hypotesen prövas här i en studie av förtidsröstningen i samband med de svenska valen den 11 september 2022. Studien genomfördes på uppdrag av Valmyndigheten och i samarbete med Valnämnden i Göteborg.¹ Vid sidan av att pröva hypotesen kommer vi även att visa på två andra viktiga resultat från studien: trängsel i vallokalen minskar i sig den upplevda valhemligheten, och skillnaden i upplevd valhemlighet mellan arrangemangen kvarstår och till och med ökar när det är trångt i vallokalen.

Studiens uppläggning

Som nämndes ovan genomförde vi på uppdrag av 2020 års valutredning i november 2020 ett fältexperiment i syfte att undersöka hur väljarnas upplevelse av att kunna rösta hemligt påverkas av vallokalens utformning (SOU 2021:7, Bilaga 3). Under fyra dagar ställdes en provisorisk vallokal i ordning i entrén till Stockholms Kulturhus. Vallokalen bemannades med röstmottagare från Stockholms valnämnd och utformades i så stor utsträckning som möjligt som vid ett vanligt nationellt val: valsedlar, valsedelställ, valkuvert, valskärmar (en för stående, en för sittande väljare), ett bord med avprickning i röstlängden samt en valurna. Vid slumpmässigt utvalda tider på dagen ändrades dock utformningen av vallokalen på tre olika sätt: den ”gamla” utformningen med valsedlarna utplacerade på ett bord med full insyn från alla sidor (utformning nr 1); den (från 2019) nya utformningen med avskärmning av valsedlar och därefter förflyttning över golvet med valsedlarna i handen till en annan skärm för färdigställande av valkuverten (utformning nr 2), samt ett integrerat alternativ där valsedlarna plockades och färdigställdes på en plats vilket eliminerade förflyttningen över golvet med valsedlarna i handen som kunde observeras av

1 Vi vill tacka Frida Sylvén Nowotny, Stefan Lydén och Stina Petersson Moberg vid Göteborgs stad för utmärkt samarbete.

andra (utformning nr 3). Drygt 800 personer som rekryterades bland förbipasserande deltog i undersökningen.

Genomgående upplevdes den integrerade utformningen 3 som den där det var lättast att rösta hemligt. Det fanns också en tydlig, och större, skillnad mellan det tidigare systemet med öppna valsedlar (utformning 1) och det nuvarande systemet med avskärmade valsedlar (utformning 2) där väljare uppfattade att det sistnämnda gynnade möjligheten att rösta hemligt. Studien visade således att reformen med avskärmade valsedlar ökar den upplevda känslan att rösta hemligt, men resultatet för det integrerade arrangemanget visade samtidigt att det finns sätt att ytterligare förbättra den upplevda valhemligheten (SOU 2021:7, Bilaga 3).

För att pröva giltigheten i resultaten från den fältexperimentella studien under verkliga förhållanden och för att undersöka effektiviteten hos konkreta arrangemang av vallokaler genomfördes en ny studie av förtidsröstningen i Göteborgs kommun i samband med valet 2022. Även denna gång prövades tre arrangemang, men nu inom ramen för den nya vallagen som föreskriver att platsen för valsedelsplockning skall var avskärmad. Det första arrangemanget integrerade valsedelsplockningen och färdigställandet av valkuvertet i ett och samma bås (funktionellt ekvivalent med arrangemang 3 ovan). De båda övriga arrangemangen var varianter på arrangemang 2 ovan och innebar således att väljarna förflyttade sig mellan två valskärmar med valsedlarna i handen.

Det första integrerade arrangemanget innebär att väljaren plockar valsedlar och gör i ordning dessa i sina kuvert bakom en och samma, från alla fyra håll insynsskyddade, avskärmning. Arrangemanget kallas i detta sammanhang för "holländska valbås" (se figur 1). Det andra arrangemanget, vilket får betraktas som det vanligast använda i Sverige i stort, innebar en tvådelad lösning där valsedlar plockades bakom en insynsskyddad avskärmning, varefter väljaren förflyttade sig till en annan insynsskyddad valskärm (oftast i grönt tyg), bakom vilken valsedlarna gjordes i ordning (se figur 2). Det tredje arrangemanget innebar också det en tvådelad lösning där valsedlar plockades bakom en avskärmning och gjordes i ordning bakom en annan. Skillnaden bestod i att avskärmningen för färdigställande av valkuverten utgjordes av så kallade "irländska valbås", vilket innebär flera avskärmade platser sammansatta i en rundel vilket är mindre utrymmeskrävande än att ha flera fristående valskärmar (se figur 3).

Studien genomfördes i sammanlagt 31 förtidsröstningslokaler i Göteborg under perioden måndag 5 september till lördag 10 september 2022. Totalt fanns 39 förtidsröstningslokaler i Göteborgs kommun, men 8 undantogs från studien på grund av begränsade öppettider. Av praktiska skäl kunde arrangemangen inte randomiseras mellan vallokaler, så variationen som studeras är inte slumpmässigt tilldelad. I 11 vallokaler användes det integrerade arrangemanget (holländska valbås), i 12 vallokaler användes det tvådelade arrangemanget

Figur 1. Integrerat arrangemang med valsedelsplock och färdigställande av valkuvertet på ett och samma ställe ("holländska valbås")

Figur 2. Tvådelat arrangemang med valsedelsplock och förflyttning till en annan plats med fristående skärmar för färdigställande av valkuvertet ("gröna skärmar")

Figur 3. Tvådelat arrangemang med en sammankopplad rundel av skärmar för färdigställande av valkuvertet ("irländska valbås")

med fristående gröna skärmar för färdigställandet av valsedeln, och i 6 vallokaler användes det tvådelade arrangemanget med sammankopplade skärmar (irländska valbås). I återstående 2 vallokaler användes ett tvådelat arrangemang med både fristående gröna skärmar och sammankopplade skärmar. De två vallokalerna med kombinerade arrangemang kommer i den fortsatta framställningen att behandlas tillsammans med arrangemanget med fristående skärmar.² Vilket arrangemang som användes i vilken vallokal framgår av tabell A1 i bilagan.

Efter att ha avlämnat sina röster tillfrågades väljarna av en röstmottagare om att medverka i en utvärderingsstudie av röstningsupplevelsen. Väljare som ville delta fick sedan på plats besvara en kortare enkät på 2 A4-sidor (se figur A1 i bilagan). Deltagandet var helt anonymt. Förutom frågor om röstningsupplevelsen ombads deltagarna endast att lämna uppgifter om sociala egenskaper som juridiskt kön, ålder, utbildningsnivå och födelseland.

Sammanlagt besvarades enkäten av 12 901 väljare, vilket motsvarar 14,8 procent av de som förtidsröstade i Göteborg under sista veckan före valet. Av svaren kom 5296 från väljare som röstat med ett integrerat arrangemang (41 procent), 5484 från väljare som röstat med det tvådelade arrangemanget med fristående gröna skärmar (43 procent), samt 2122 från väljare som röstat med det tvådelade arrangemanget med sammankopplade (irländska) valbås (16 procent).

Ett urval på närmare 13 000 personer är stort och tillåter oss att identifiera också relativt små skillnader i väljarnas upplevelser av respektive arrangemang. Vi skall emellertid vara öppna med att det också finns svagheter med undersökningsuppläggningsen. Förutom att vallokalerna inte kunde tilldelas ett arrangemang på slumpmässig grund är den största svagheten att vi inte vet hur många väljare som fått frågan men som avböjt att medverka i studien.

Att döma av kommentarerna som gavs av röstmottagarna var svarsviljan stor bland dem som fick frågan, men vårt försök att samla in systematisk information om svarsvägrarna visade sig kräva alltför mycket extra arbete av röstmottagarna för att fungera i praktiken. Av kommentarerna att döma var det också svårare för röstmottagarna att hinna med att fråga om deltagande under perioder då trycket i vallokalen var stort. Sannolikt är därför väljare som röstat under hektiska perioder underrepresenterade i materialet. En ytterligare felkälla skulle kunna vara att röstmottagarna huvudsakligen frågat väljare som de medvetet eller omedvetet bedömt ha en positiv grundattityd till situationen.

Sådana eventuella skevheter är i första hand ett hot mot beskrivande resultat som anger nivåerna av sådant som hur många väljare som röstat med trängsel i vallokalen och som har fått vänta länge på att få rösta. Vi är därför

2 Rent deskriptivt är nämligen väljarnas upplevelse av valhemligheten i dessa två mer lik de vallokaler som använde separata gröna skärmar. Våra slutsatser är inte beroende av denna förenkling.

försiktiga med att presentera rent beskrivande information från studien. För vår huvudfrågeställning om upplevda skillnader i valhemlighet mellan olika arrangemang är dock det centrala om eventuella olikheter i röstmottagarnas kontakter med väljarna skiljer sig systematiskt mellan de olika arrangemangen. Exempelvis vore det olyckligt om den eventuella tendensen att prioritera dem med en positiv grundinställning var starkare i vallokaler med integrerade arrangemang än i de med tvådelade arrangemang. Här är det en styrka med undersökningsuppläggningsen att det finns förhållandevis många vallokaler som använt vart och ett av arrangemangen. Vi kan heller inte se att det funnits någon systematik i hur valnämnden i Göteborg tilldelat röstmottagarna en viss typ av arrangemang.

Medvetna om olika tänkbara felkällor har vi också utvärderat materialets kvalitet utifrån kända parametrar. Resultaten är tillfredsställande. Det finns till exempel inga stora systematiska skillnader i svarsfrekvens mellan olika vallokaler vilket hade kunnat snedvridera resultaten. I materialet finns en underrepresentation av röstande på fredagen och lördagen före valet (exempelvis röstade 16 procent av väljarna på lördagen men bara 6 procent i vårt urval). Men eftersom underrepresentationen av helgröstarna finns för samtliga tre arrangemang undergräver den inte tilltron till analyserna av arrangemangens betydelse för upplevelsen av att rösta hemligt.

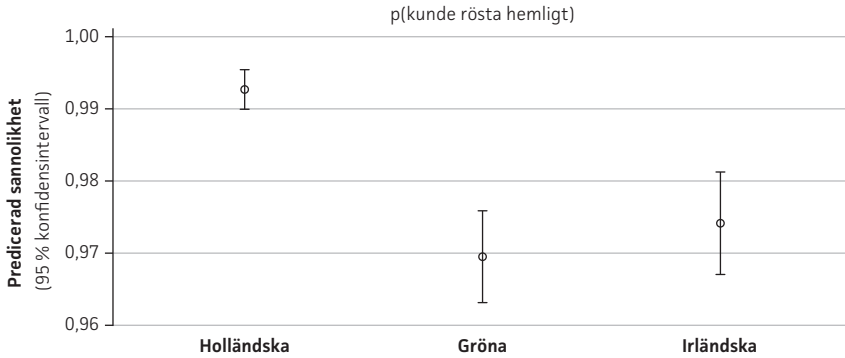
Den faktor som vi tror skulle kunna ha störst negativ betydelse för resultatens tillförlitlighet är att det var något vanligare att medelålders, högutbildade och inrikes födda röstade med det integrerade arrangemanget (se tabell A2 i bilagan). Dessa skillnader är dock överlag ganska små och vi rensar för dem i de statistiska kontrollanalyserna nedan.

Huvudresultat

Hypotesen prövas i en serie logistiska regressionsanalyser vid kontroll för kön, ålder, utbildningsnivå, härkomst, upplevelsen av tiden det tog att rösta samt av trängsel i vallokalen, där standardfelen (som avgör den statistiska signifikansen) klustrats på vallokaler.³ De detaljerade resultaten framgår av tabellerna A3-A7 i bilagan. Här kommer vi att koncentrera oss på resultaten för vår huvudfrågeställning, dvs. hur svaren påverkades av vallokalens utformning.

Enkäten innehöll fem frågor som handlade om väljarens upplevelse av möjligheten att rösta hemligt. Den första frågan löd "Kände du att du kunde rösta hemligt när du röstade idag?" och kunde besvaras med ja, nej eller ingen uppfattning. En mycket stor majoritet av de svarande, hela 96,5 procent, svarade ja på frågan om de kunde rösta hemligt. Det är ett stöd för att reformen

3 Standardfelen klustrats för att ta hänsyn till systematiska men icke observerade likheter mellan de väljare som röstat i samma vallokal.

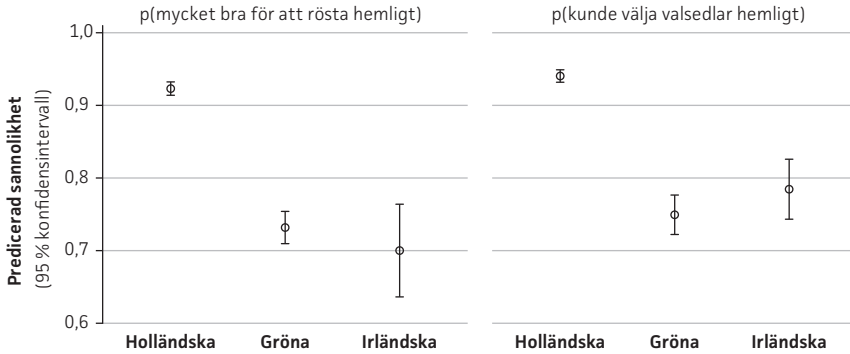
Figur 4. Binär upplevelse av att kunna rösta hemligt

Kommentar: De plottade resultaten är predicerade sannolikheter från en logistisk regressionsanalys med den binära frågan om upplevd valhemlighet (fråga 7 i enkäten) som beroende och de tre arrangemangen som oberoende variabel vid kontroll för kön, ålder, utbildningsnivå, härkomst, upplevelsen av tiden det tog att rösta samt av trängsel i vallokaler där standardfelen klustrats på vallokaler. Se tabell A3 för detaljerade resultat.

med insynsskyddat plockande av valsedlar varit framgångsrik med att öka den upplevda valhemligheten. Siffran är nästan exakt densamma som uppmättes i Riksrevisionens enkät utdelad vid sex vallokaler i Stockholm och Umeå i samband med 2019 års EU-val (RiR 2019:35, s. 29). Vårt fältexperiment från 2020 ger ytterligare en referenspunkt. Där var det bara 70 procent av deltagarna som röstade med det gamla arrangemanget med öppna valsedlar som svarade att de kunde rösta hemligt (för de båda andra arrangemangen med insynsskyddad valsedelsplockning rapporterade 88 respektive 92 procent att man kunde rösta hemligt). En rimlig första slutsats att dra från vår studie är att avskärmningen av valsedlarna i sig har haft en positiv inverkan på den upplevda valhemligheten.

Den nya slutsatsen från vår studie är dock att det finns utrymme för att ytterligare stärka den upplevda valhemligheten. Av figur 4 framgår sannolikheten för att svara ”ja” på denna fråga, efter hänsyn tagen till kontrollvariablerna fördelade efter vilket arrangemang väljarna röstade under. Trots den allmänt höga graden av tillfredsställelse syns ett mönster i figur 4. Av dem som röstade i det integrerade arrangemanget med holländska valbås var sannolikheten högre än 99 procent att de upplevde sig kunna rösta hemligt. Motsvarande siffra för dem som röstade med något av de andra arrangemangen var omkring 97 procent. Eftersom de flesta väljare upplever att de kan rösta hemligt är skillnaderna mellan arrangemangen substantiellt små, men samtliga är statistiskt signifikanta på 95 procents säkerhetsnivå.

Den andra frågan till deltagarna är en variant på den första men med graderade svarsalternativ för att tillåta mer nyanserade svar. Den löd: ”Hur tycker du att vallokalen fungerade för att du skulle kunna rösta hemligt?”. De fem svarsalternativen varierade från (1) ”mycket bra” till (5) ”mycket dåligt”. Eftersom det möjligen kan finnas en viss benägenhet hos väljarna att överskatta

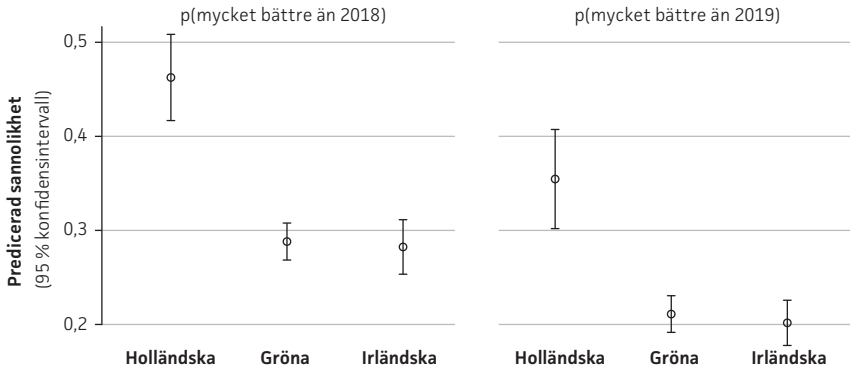
Figur 5. Graderad upplevelse av att kunna rösta och välja valseddlar hemligt

Kommentar: De plottade resultaten är predicerade sannolikheter från två ordnade logistiska regressionsanalyser med de graderade frågorna om upplevd valhemlighet, samt upplevd möjlighet att kunna välja valseddlar utan insyn (frågorna 8-9 i enkäten), som beroende och de tre arrangemangen som oberoende variabler, vid kontroll för kön, ålder, utbildningsnivå, härkomst, upplevelsen av tiden det tog att rösta samt av trängsel i vallokalen, där standardfelen klustrats på vallokaler. Se tabell A4-A5 för detaljerade resultat.

upplevelsen av valhemlighet på den enkla ja- och nej-frågan, särskilt med tanke på att de fått enkäten av en röstmottagare, tror vi resultaten för denna öppna och graderade fråga är ännu mer trovärdiga. I den vänstra delen av figur 5 redovisar vi sannolikheten för att man svarade ”mycket bra”, återigen fördelade efter arrangemang. Och mönstret är detsamma som i figur 4: de allra flesta respondenter rapporterade att vallokalerna fungerar bra för att rösta hemligt samtidigt som de som röstade med det integrerade (holländska) arrangemanget hade mest positiv upplevelse av att kunna rösta hemligt. Denna gång är skillnaden i substantiella termer betydligt större, och även denna gång statistiskt säkerställd. De som röstade med det tvådelade arrangemanget med fristående skärmar upplevde något högre grad av valhemlighet än dem som röstade tvådelat med sammankopplade irländska skärmar, men skillnaden mellan dessa båda andra arrangemang är inom felmarginalen.

Resultaten i figurerna 4-5 är anmärkningsvärda eftersom de pekar på att väljarnas upplevelser av att rösta hemligt är känsliga för till synes små variationer av arrangemangen i vallokalen. Det tycks alltså – i enlighet med vår hypotes – som att även den korta förflyttning som väljarna tvingas till under de tvådelade arrangemangen inverkar negativt på deras upplevelse av att kunna rösta hemligt.

Den tredje frågan, ”I vilken utsträckning kunde du välja valseddlar utan att andra kunde se vad du valde?”, tog mer direkt sikte på väljarnas upplevelse av att just kunna *välja valseddlar* på ett hemligt sätt och kunde återigen besvaras med fem svarsalternativ ordnade från (1) i mycket stor till (5) i mycket liten utsträckning. Den högra delen av figur 5 erbjuder inga överraskningar. Återigen får hypotesen stöd: det integrerade arrangemanget, vilka innebar att väljarna

Figur 6. Upplevelse av att kunna rösta hemligt jämfört med tidigare val

Kommentar: De plottade resultaten är predicerade sannolikheter från två ordnade logistiska regressionsanalyser med de graderade frågorna om upplevd valhemlighet jämfört med riksdagsvalet 2018 samt europaparlamentsvalet 2019 (frågorna 9–10 i enkäten) som beroende och de tre arrangemangen som oberoende variabler vid kontroll för kön, ålder, utbildningsnivå, härkomst, upplevelsen av tiden det tog att rösta samt av trängsel i vallokalen där standardfehlen klustrats på vallokaler. Se tabell A6–A7 för detaljerade resultat.

inte tvingades förflytta sig med valsedlar i hand inne i vallokalen, upplevdes som det som erbjöd bäst möjlighet att välja valsedlar hemligt. Skillnaden mellan de gröna och de irländska är återigen inom felmarginalen.

De två återstående frågorna tog sikte på väljarnas upplevelse av valhemlighet i samband med 2022 års val i jämförelse med två tidigare val som inträffade före respektive efter vår senaste reform: dels de nationella valen 2018 då valsedlarna fortfarande saknade egen avskärmning (det gamla systemet), dels Europaparlamentsvalet 2019 då valsedlarna enligt lag för första gången skulle förvaras bakom en egen avskärmning. Utifrån graden av avskärmning som de tre prövade arrangemangen erbjuder i jämförelse med dessa tidigare val, samt i ljuset av ovanstående resultat, är det då två mönster som borde vara att förvänta. Det ena är att det integrerade arrangemanget borde upplevas som mest hemligt jämfört med valet 2018 och något mer hemligt även jämfört med valet 2019. Det andra är att det tvådelade arrangemanget med de gröna och irländska valbåsen borde upplevas som mer hemligt än valet 2018, men ungefär lika hemligt som det 2019 (eftersom det ju också innebar ett tvådelat system). Med ett undantag är det också vad vi finner i figur 6.

Som framgår upplevs det integrerade arrangemanget som mer hemligt än vid båda de tidigare valen, och förbättringen är störst i jämförelse med valet 2018. Det är också så att det tvådelade arrangemanget upplevs som en förbättring jämfört med 2018. Det enda oväntade resultatet är att det även upplevs som en förbättring jämfört med Europaparlamentsvalet 2019, trots att det användes redan då. Skillnaden är dock i det senare fallet mindre. En tänkbar förklaring till detta resultat är att många väljare inte deltog i Europaparlamentsvalet 2019 och därför inte tidigare har erfärut att rösta med insynsskyddade valsedlar (den

underförstådda jämförelsepunkten för de som inte röstade 2019 torde vara det gamla systemet med öppna valsedlar).

Andra resultat

Vår enkät innehöll även två frågor om uppskattad tid det tog att rösta och upplevd trängsel i vallokalen. Som diskuterats är vårt material inte lämpligt för att besvara beskrivande frågor om trängsel och tidsåtgång. De flesta respondenter i urvalet (över 70 procent) uppgav att de kunde rösta efter som mest 10–15 minuters väntetid och de flesta (över 60 procent) uppgav också att det inte var någon trängsel i vallokalen. Tillräcklig många uppgav dock att man behövde vänta en längre stund och att det var åtminstone något trångt i vallokalen för att det skall finnas meningsfull variation att använda analytiskt. En illustration till att frågorna fungerade på avsett sätt är att de är högt korrelerade: där det upplevdes trångt i vallokalen tog det också längre tid att rösta. Trängsel bor granne med tidsåtgång.

Det finns även en viss samvariation mellan vallokalsens arrangemang och uppfattad trängsel och tidsåtgång. Närmare bestämt menade väljarna att det gick fortare att rösta, och med mindre trängsel, under det tvådelade arrangemanget med fristående skärmar jämfört med det integrerade arrangemanget och det tvådelade arrangemanget med sammankopplade valbås. Eftersom vår studie inte är designad för att svara på frågor om tidsåtgång och trängsel skall slutsatsen förses med reservationer, men det finns alltså visst belegg för att det – i detta specifika fall – tog längre tid och ledde till större trängsel att använda integrerade arrangemang. Den troliga förklaringen till detta är dock enligt Valnämnden i Göteborgs stad att valbåsen av praktiska skäl framför allt användes i röstningslokaler med mer begränsade ytor. Eftersom vår studie inte kan kontrollera för denna sorts logistiska faktorer såsom röstningslokalernas storlek, antalet valsedelsskärmar och bås vill vi understryka att sambandet mellan arrangemang och upplevd trängsel och tidsåtgång kanske inte har allmän bärighet.

För våra syften är istället det intressantaste att pröva om variationerna i trängsel och tidsåtgång kan ha inverkat på upplevelsen av att rösta hemligt. Det borde framför allt vara tänkbart att trängsel inverkar negativt på hur skyddad från insyn väljarna upplever promenaden med valsedlarna i hand som de måste företa sig under de tvådelade arrangemangen. Men man kan också tänka sig en mer allmänt minskad upplevelse av valhemlighet när många väljare befinner sig i samma vallokal.

Vi har därför i de kompletterande logistiska regressionerna i bilagan även inkluderat kontroller för uppskattad tid och upplevelse av trängsel (se tredje kolumnen i tabellerna A3–A7). Som väntat ökar trängseln upplevelsen av att inte kunna rösta hemligt (oavsett frågeformulering). Detsamma gäller dock inte för uppskattningen av tiden det tog att rösta, vilken inte har någon statistiskt

säkerställd effekt på några av frågorna om upplevd valhemlighet. Trängsel men inte tidsåtgång är alltså förknippat med sämre upplevelse att rösta hemligt.

Samtidigt – och detta är det viktigaste – är vårt huvudresultat ovan redan korrigerat för dessa variationer i upplevd tidsåtgång och trängsel: upplevelsen av att kunna rösta hemligt är alltså störst med det integrerade arrangemanget. Eftersom trängseln upplevdes som större i vallokaler där dessa användes är det till och med så att vårt huvudresultat stärks när hänsyn tas till trängselfaktorn.

Slutsats och diskussion

Vi drar två slutsatser av studiens resultat. Den första är att upplevelsen av att rösta hemligt stärktes av reformen med avskärmade valedelsbord som infördes 2019. Den andra är att denna upplevelse skulle kunna stärkas ytterligare med hjälp av integrerade arrangemang genom vilket väljaren skulle slippa att företa en ”promenad” i vallokalen med valedlarna i hand. Det skall återigen sägas att vår studie gjordes inom kontexten förtidsröstning, men vi ser ingen anledning till att resultaten inte skall kunna generaliseras till också röstning på valdagen.

Vi avslutar med några reflektioner. Den första är av metodologisk karaktär. Studien av förtidsröstningen i Göteborg ger i allt väsentligt samma resultat som fältexperimentet med en provisorisk vallokal för ett föreställt val i Stockholms innerstad. Likheten i utfall stärker i efterhand tilltron till resultaten från fältexperimentet. För framtida utvärderingar är det en lärdom att om Valmyndigheten samarbetar med kommunernas valnämnder för att skapa verklighetsnära arrangemang fungerar det utmärkt att erbjuda deltagande väljare ett föreställt val som gjordes i Stockholmsstudien. Den samlade erfarenheten från de två studierna är att fältexperiment i samarbete mellan myndigheter och forskare ger goda möjligheter att i framtiden pröva hur väljarna tar emot olika reformer.

I sakfrågan om vallokalernas utformning vill vi uppmärksamma två omständigheter. Den första är att en stor vinst i upplevd valhemlighet redan är hemtagen med reformen att insynsskydda valedelsplockningen. Den överlägset största skillnaden i våra studier träffar arrangemanget med avskärmd valedelsplockning jämfört med det gamla arrangemanget med öppet upplagda valedlar. Efter reformen med insynsskyddade valedlar är de ytterligare vinsterna i upplevd valhemlighet jämförelsevis mindre.

Samtidigt vill vi för det andra påpeka att många väljare är känsliga för arrangemanget inom vallokalen. Det faktum att även en kort promenad med valedlarna i handen mellan två avskärmningar har en systematisk påverkan på väljarnas upplevelse av att rösta hemligt indikerar att valet uppfattas som en viktig handling där även små variationer i omständigheterna registreras mentalt. Upplevelsen att kunna rösta hemligt är en länk i den samlade

valprocessens legitimitet. Svenska väljare har historiskt sett visat stor lojalitet med valprocessen genom att hysa stort förtroende för dess integritet trots att många kände olust inför arrangemanget med öppet framlagda valsedlar. En sådan lojalitet kan dock inte tas för given. Under tider där relationen mellan stat och medborgare allmänt blir mer ansträngda kan även substantiellt små vinster i upplevd valhemlighet vara värda att genomföra.

I diskussionen om framtidens vallokaler finns givetvis praktiska förutsättningar att väga in. Den integrerade lösningen föreslogs redan av 2015 års vallagsutredning (SOU 2016:71). Den kan måhända ställa valnämnderna i kommunerna inför logistiska utmaningar, men eftersom samma lösning exempelvis praktiseras i Norge – ett land som knappast är utrustat med andra typer av lokaler att hålla allmänna val i än Sverige – borde dessa utmaningar gå att hantera.

Vi vill slutligen framhålla att det finns andra och mer radikala sätt att stärka den upplevda valhemligheten än att införa integrerade arrangemang med ”holändska” (eller norska) valbås. Systemet med olika valsedlar för partierna – i den internationella litteraturen kallat ”the French ballot” – tillämpas i en minoritet av världens demokratier. Betydligt oftare förekommande är system med en gemensam valsedel för samtliga partier kallat ”the Australian ballot” (Massicotte m.fl. 2004: 122–128). Med en ”australiensisk” enhetsvalsedel gemensam för samtliga partier som används i exempelvis våra grannländer Danmark och Finland elimineras nämligen hela övningen att välja en särskild valsedel som sedan placeras i ett kuvert. En ytterligare fördel med en enhetsvalsedel är att förberedelse tiden för att arrangera extraval sannolikt skulle kunna kortas från nuvarande 90 dagar (Riksrevisionen 2019). Andra vinster med en sådan reform är att slöseriet med upptryckta valsedlar som aldrig kommer till användning kan upphöra samt att sårbarheten för sabotage i den logistiska kedjan mellan tryckerier och vallokaler kan minskas. En praktisk insikt från vår studie är att väljarnas reaktioner på en valsedelsreform av detta slag kan utvärderas med hjälp av fältexperiment på en eller flera platser i landet.

Referenser

- Bet. 2018/19:KU 12. *Stärkt skydd för valhemligheten*. Tillgänglig på <https://filedn.com/ljdBas5OJsrLJOq6KhtBYC4/forarbeten/bet/2018-19/bet-2018-19-ku12.pdf>.
- Esaiasson, Peter, 1990. *Svenska valkampanjer 1866–1988*. Stockholm: Allmänna förlaget.
- Fahlbeck, Erik, 1934. *Ståndsriksdagens sista skede 1809–1866*. Stockholm: Victor Peterssons.
- Gerber, Alan, Huber, Gregory, Doherty, David & Dowling, Conor, 2013a. “Is There a Secret Ballot? Ballot Secrecy Perceptions and Their Implications for Voting Behavior”, *British Journal of Political Science* 43(1), s. 77–102.
- Gerber, Alan, Huber, Gregory, Doherty, David, Dowling, Conor & Hill, Seth, 2013b. “Do

- Perceptions of Ballot Secrecy Influence Turnout? Results from a Field Experiment”, *American Journal of Political Science* 57(3), s. 537–551.
- Johansson, Ulla, 1973. ”Hattar och mössor i borgarståndet 1755-1756”, *Historisk Tidskrift* 93, s. 489-529.
- Karpowitz, Cristopher, Monson, Quin, Nielson, Lindsay, Patterson, Kelly & Snell, Steven, 2011. ”Political Norms and the Private Act of Voting”, *Public Opinion Quarterly* 75(4), s. 659-685.
- Lewin, Leif, Jansson, Bo & Sörbom, Dag, 1972. *The Swedish Electorate 1887-1968*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Massicotte, Louis, Yoshinaka, Antoine & Blais, André, 2004. *Establishing the Rules of the Game: Election Laws in Democracy*. Toronto: University of Toronto Press.
- Proposition 2017/18:286. *Stärkt skydd för valhemligheten*. Tillgänglig på <https://www.regeringen.se/contentassets/19d2f2ada4a14ebeae2fe18cf84429b3/starkt-skydd-for-valhemligheten-prop.-201718286>.
- Rskr. 2018/19:35. *Riksdagsskrivelse 2018/19:35*. Tillgänglig på <https://filedn.com/ljdBas5OJsrLJOq6KhtBYC4/forarbeten/rskr/2018-19/rskr-2018-19-35.pdf>.
- Riksrevisionen, 2019. *Valförfarandet – valhemlighet, träffsäkerhet och godtagbar tid* (RiR 2019:35). Tillgänglig på <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2019/valforfarandet--valhemlighet-traffsakerhet-och-godtagbar-tid.html>.
- SOU 2021:7, Bilaga 3. ”PM om resultatet från vallokalexperimentet i Stockholms Kulturhus”, Jan Teorell, Annika Fredén och Peter Esaiasson. *SOU 2021:17: Stockholm*
- Stavenow, Ludvig, 1895. *Studier i ståndsriksdagens senare historia: Presteståndets sammansättning och formerna för dess riksdagsmannaval*. Göteborg: Zachrissons.
- Teorell, Jan, Ziblatt, Daniel & Lehoucq, Farbrice, 2017. ”Introduction to Special Issue: The Causes and Consequences of Secret Ballot Reform”, *Comparative Political Studies* 50(5), s. 531-554.
- Wallin, Gunnar, 1961. *Valrörelser och valresultat. Andrakammarvalen i Sverige 1866-1884*. Stockholm: Ronzo boktryckeri.

Bilagor

Tabell A1. Placeringen av arrangemang per vallokal (Göteborgs kommun 2022)

Vallokal	Typ av arrangemang
<i>Öster/Nordöst</i>	
Kulturhuset/Blå Stället	Integrerat
Kortedala bibliotek	Tvådelat, fristående skärmar
Hammarkullens bibliotek	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Hjällbo bibliotek	Tvådelat, fristående skärmar
Kulturhuset Bergsjön	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Världslitteraturhuset (Gamlestaden)	Tvådelat, fristående skärmar
Olskrokstorget	Integrerat
<i>Centrum</i>	
Guldhedens bibliotek	Tvådelat, fristående skärmar
Gustaf Adolfs torg (Börsen)	Tvådelat, kombinerat
Stadsbiblioteket	Tvådelat, kombinerat
Kulturhuset Kåken	Tvådelat, fristående skärmar
Drottningtorget	Integrerat
Stenpiren	Integrerat
Stora Teatern	Integrerat
<i>Hisingen</i>	
Kyrkbyns bibliotek	Integrerat
Kärra bibliotek	Integrerat
Lundby bibliotek	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Mötesplats Vintergatan	Tvådelat, fristående skärmar
Selma Lagerlöfs center	Tvådelat, fristående skärmar
Torslanda bibliotek	Tvådelat, fristående skärmar
Biskopsgårdens bibliotek	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Tuve bibliotek	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Hjalmar Brantingplatsen	Integrerat
<i>Väster</i>	
Linnestadens bibliotek	Integrerat
Styrsö församlingshem	Tvådelat, fristående skärmar
Majornas bibliotek	Integrerat
Nya Hovås	Tvådelat, fristående skärmar
Högsbo bibliotek	Tvådelat, sammankopplade skärmar
Askims mötesplats	Tvådelat, fristående skärmar
Frölunda kulturhus	Tvådelat, fristående skärmar
Järntorget	Integrerat

Tabell A2. Fördelning av respondenter efter kön, ålder, utbildning och härkomst

	Arrangemang					
	Holländska		Gröna		Irländska	
Kvinna	2 768	59,7%	2 933	60,1%	1 089	60,3%
Man	1 871	40,3%	1 949	39,9%	717	39,7%
	4 639	100,0%	4 882	100,0%	1 806	100,0%
Ålder:						
18-22 år	321	6,9%	335	6,8%	95	5,2%
23-30 år	911	19,5%	1 016	20,7%	418	23,0%
31-40 år	916	19,6%	1 015	20,7%	462	25,5%
41-50 år	623	13,3%	551	11,2%	227	12,5%
51-60 år	666	14,3%	641	13,0%	230	12,7%
61-70 år	678	14,5%	727	14,8%	207	11,4%
71- år	555	11,9%	628	12,8%	175	9,6%
	4 670	100,0%	4 913	100,0%	1 814	100,0%
Utbildning:						
ej grundskola	19	0,4%	29	0,6%	18	1,0%
grundskola	230	4,9%	266	5,4%	120	6,6%
gymnasium	1 043	22,4%	1 217	24,8%	470	25,9%
högskola/universitet	3 171	68,0%	3 215	65,6%	1 125	62,1%
forskarutbildning	200	4,3%	171	3,5%	79	4,4%
	4 663	100,0%	4 898	100,0%	1 812	100,0%
Född i:						
Sverige	4 114	88,2%	4 241	86,5%	1 460	80,6%
Norden	90	1,9%	96	2,0%	42	2,3%
Europa	182	3,9%	210	4,3%	95	5,2%
utanför Europa	277	5,9%	355	7,2%	215	11,9%
	4 663	100,0%	4 902	100,0%	1 812	100,0%

Tabell A3. Binär upplevelse av att kunna rösta hemligt

	(1)	(2)	(3)
Arrangemang:			
Holländska	-1,363 [‡] (0,261)	-1,338 [‡] (0,268)	-1,477 [‡] (0,228)
Irländska	0,445 (0,315)	0,414 (0,340)	-0,175 (0,187)
Kön (man)		0,134 (0,126)	0,141 (0,125)
Ålder:			
23-30 år		0,065 (0,310)	-0,030 (0,311)
31-40 år		-0,290 (0,269)	-0,406 (0,273)
41-50 år		-0,320 (0,342)	-0,459 (0,339)
51-60 år		-0,369 (0,386)	-0,430 (0,402)
61-70 år		-0,861 [†] (0,401)	-0,895 [†] (0,406)
71- år		-1,024 [†] (0,443)	-1,017 [†] (0,417)
Utbildning:			
grundskola		-0,921 (0,790)	-0,207 (1,114)
gymnasium		-1,013 (0,671)	-0,365 (0,995)
högskola/universitet		-0,807 (0,651)	-0,256 (0,956)
forskarutbildning		-0,632 (0,763)	-0,313 (1,050)
Född i:			
Norden		1,001 [†] (0,422)	0,939 [†] (0,397)
Europa		0,273 (0,355)	0,240 (0,328)
utanför Europa		0,636 [‡] (0,191)	0,620 [‡] (0,184)
Uppskattad röstningstid			0,004 (0,083)
Upplevd trängsel			0,793 [‡] (0,118)
Konstant	-3,557 [‡] (0,146)	-2,735 [‡] (0,836)	-4,478 [‡] (1,142)
Antal väljare	12 659	11 080	11 038

* $p < 0.10$, † $p < 0.05$, ‡ $p < 0.01$

Kommentar: Logistiska regressionskoefficienter med standardfel klustrade på vallokal, inom parentes. Beroende variabel är svaret på frågan "Kände du att du kunde rösta hemligt när du röstade idag?", kodat 1=nej, 0=ja. Referenskategori för kategoriska variabler är: arrangemang=gröna valbås; ålder=18-22 år; utbildning=ej genomförd grundskola; härkomst=född i Sverige.

Tabell A4. Graderad upplevelse av att kunna rösta hemligt

	(1)	(2)	(3)
Arrangemang:			
Holländska	-1,314 [‡] (0,147)	-1,404 [‡] (0,130)	-1,654 [‡] (0,093)
Irländska	0,715 [†] (0,339)	0,752 [†] (0,371)	0,179 (0,185)
Kön (man)		0,178 [‡] (0,063)	0,208 [‡] (0,064)
Ålder:			
23-30 år		-0,055 (0,108)	-0,104 (0,110)
31-40 år		-0,214 [†] (0,102)	-0,286 [‡] (0,101)
41-50 år		-0,536 [‡] (0,107)	-0,589 [‡] (0,104)
51-60 år		-0,588 [‡] (0,112)	-0,641 [‡] (0,109)
61-70 år		-0,854 [‡] (0,144)	-0,887 [‡] (0,128)
71- år		-0,822 [‡] (0,204)	-0,812 [‡] (0,165)
Utbildning:			
grundskola		0,216 (0,296)	0,090 (0,351)
gymnasium		0,287 (0,304)	0,129 (0,379)
högskola/universitet		0,388 (0,296)	0,126 (0,357)
forskarutbildning		0,498 (0,354)	0,105 (0,409)
Född i:			
Norden		0,462 [†] (0,189)	0,423 [†] (0,188)
Europa		0,359 [‡] (0,128)	0,425 [‡] (0,123)
utanför Europa		0,129 (0,089)	0,166* (0,089)
Uppskattad röstningstid			0,010 (0,038)
Upplevd trängsel			0,931 [‡] (0,043)
Tröskel svarsalternativ 1-2	1,168 [‡] (0,104)	1,409 [‡] (0,352)	2,530 [‡] (0,418)
Tröskel svarsalternativ 2-3	2,931 [‡] (0,128)	3,190 [‡] (0,360)	4,458 [‡] (0,402)
Tröskel svarsalternativ 3-4	3,898 [‡] (0,170)	4,153 [‡] (0,389)	5,471 [‡] (0,424)
Tröskel svarsalternativ 4-5	5,731 [‡] (0,209)	6,069 [‡] (0,364)	7,421 [‡] (0,399)
Antal väljare	12 821	11 220	11 176

* p<0.10, † p<0.05, ‡ p<0.01

Kommentar: Logistiska regressionskoefficienter med standardfel klustrade på vallokal, inom parentes. Beroende variabel är svaret på frågan "Hur tycker du att vallokalen fungerade för att du skulle kunna rösta hemligt?", kodat 1-5. Referenskategori: se tabell A3.

Tabell A5. Upplevelse av att kunna välja valsedlar hemligt

	(1)	(2)	(3)
Arrangemang:			
Holländska	-1,606 [‡] (0,156)	-1,697 [‡] (0,123)	-1,786 [‡] (0,116)
Irländska	0,205 [*] (0,108)	0,085 (0,086)	-0,217 (0,157)
Kön (man)		0,173 [‡] (0,062)	0,188 [‡] (0,064)
Ålder:			
23-30 år		-0,256 [‡] (0,073)	-0,284 [‡] (0,074)
31-40 år		-0,521 [‡] (0,093)	-0,548 [‡] (0,097)
41-50 år		-1,041 [‡] (0,157)	-1,058 [‡] (0,168)
51-60 år		-1,143 [‡] (0,146)	-1,161 [‡] (0,146)
61-70 år		-1,426 [‡] (0,083)	-1,441 [‡] (0,094)
71- år		-1,421 [‡] (0,224)	-1,416 [‡] (0,212)
Utbildning:			
grundskola		-0,883 [†] (0,358)	-1,028 [‡] (0,344)
gymnasium		-1,027 [‡] (0,308)	-1,194 [‡] (0,291)
högskola/universitet		-1,195 [‡] (0,317)	-1,418 [‡] (0,301)
forskarutbildning		-1,073 [‡] (0,373)	-1,381 [‡] (0,351)
Född i:			
Norden		0,615 [‡] (0,178)	0,538 [‡] (0,177)
Europa		0,808 [‡] (0,148)	0,811 [‡] (0,140)
utanför Europa		1,121 [‡] (0,125)	1,164 [‡] (0,125)
Uppskattad röstningstid			-0,012 (0,027)
Upplevd trängsel			0,475 [‡] (0,045)
Tröskel svarsalternativ 1-2	1,168 [‡] (0,094)	-0,322 (0,404)	0,114 (0,388)
Tröskel svarsalternativ 2-3	2,630 [‡] (0,096)	1,243 [‡] (0,389)	1,708 [‡] (0,361)
Tröskel svarsalternativ 3-4	3,440 [‡] (0,097)	2,091 [‡] (0,391)	2,561 [‡] (0,348)
Tröskel svarsalternativ 4-5	4,485 [‡] (0,170)	3,244 [‡] (0,385)	3,716 [‡] (0,334)
Antal väljare	12 780	11 192	11 152

* p<0.10, † p<0.05, ‡ p<0.01

Kommentar: Logistiska regressionskoefficienter med standardfel klustrade på vallokal, inom parentes. Beroende variabel är svaret på frågan "I vilken utsträckning kunde du välja valsedlar utan att andra kunde se vad du valde?", kodat 1-5. Referenskategori: se tabell A3.

Tabell A6. Upplevelse av att kunna rösta hemligt jämfört med valet 2018

	(1)	(2)	(3)
Arrangemang:			
Holländska	-0,729 [‡] (0,123)	-0,738 [‡] (0,123)	-0,771 [‡] (0,113)
Irländska	0,138 (0,137)	0,187 (0,151)	0,029 (0,097)
Kön (man)		0,199 [‡] (0,045)	0,208 [‡] (0,045)
Ålder:			
23-30 år		0,126 (0,094)	0,099 (0,089)
31-40 år		0,023 (0,102)	0,008 (0,097)
41-50 år		-0,238 [†] (0,119)	-0,254 [†] (0,112)
51-60 år		-0,156 (0,113)	-0,173 (0,109)
61-70 år		-0,216 [*] (0,126)	-0,219 [*] (0,125)
71- år		-0,104 (0,158)	-0,086 (0,157)
Utbildning:			
grundskola		0,995 [‡] (0,238)	0,883 [‡] (0,243)
gymnasium		1,153 [‡] (0,254)	1,034 [‡] (0,260)
högskola/universitet		1,323 [‡] (0,231)	1,182 [‡] (0,232)
forskarutbildning		1,153 [‡] (0,235)	0,981 [‡] (0,240)
Född i:			
Norden		0,057 (0,111)	0,044 (0,118)
Europa		-0,026 (0,093)	0,010 (0,092)
utanför Europa		-0,306 [‡] (0,088)	-0,298 [‡] (0,081)
Uppskattad röstningstid			0,003 (0,022)
Upplevd trängsel			0,273 [‡] (0,060)
Tröskel svarsalternativ 1-2	-0,862 [‡] (0,055)	0,569 [†] (0,254)	0,806 [‡] (0,308)
Tröskel svarsalternativ 2-3	-0,154 [‡] (0,050)	1,289 [‡] (0,245)	1,529 [‡] (0,301)
Tröskel svarsalternativ 3-4	3,249 [‡] (0,202)	4,696 [‡] (0,292)	4,959 [‡] (0,311)
Tröskel svarsalternativ 4-5	4,938 [‡] (0,199)	6,362 [‡] (0,255)	6,644 [‡] (0,251)
Antal väljare	11 777	10 318	10 281

* p<0.10, † p<0.05, ‡ p<0.01

Kommentar: Logistiska regressionskoefficienter med standardfel klustrade på vallokal, inom parentes. Beroende variabel är svaret på frågan "Om du jämför med valet 2018, hur tycker du att det gick att rösta hemligt nu jämfört med då?", kodat 1-5. Referenskategori: se tabell A3.

Tabell A7. Upplevelse av att kunna rösta hemligt jämfört med valet 2019

	(1)	(2)	(3)
Arrangemang:			
Holländska	-0,674 [‡] (0,140)	-0,708 [‡] (0,137)	-0,739 [‡] (0,131)
Irländska	0,175 (0,150)	0,201 (0,133)	0,058 (0,086)
Kön (man)		0,061 (0,053)	0,069 (0,055)
Ålder:			
23-30 år		0,061 (0,140)	0,042 (0,141)
31-40 år		-0,020 (0,118)	-0,023 (0,116)
41-50 år		-0,261* (0,144)	-0,257* (0,145)
51-60 år		-0,234* (0,132)	-0,237* (0,134)
61-70 år		-0,295 [†] (0,130)	-0,283 [†] (0,139)
71- år		-0,181 (0,187)	-0,153 (0,196)
Utbildning:			
grundskola		0,650 [†] (0,275)	0,507 [†] (0,246)
gymnasium		0,979 [‡] (0,257)	0,832 [‡] (0,230)
högskola/universitet		1,251 [‡] (0,255)	1,074 [‡] (0,218)
forskarutbildning		1,064 [‡] (0,268)	0,846 [‡] (0,252)
Född i:			
Norden		-0,073 (0,200)	-0,081 (0,203)
Europa		-0,282 [†] (0,111)	-0,253 [†] (0,112)
utanför Europa		-0,616 [‡] (0,120)	-0,581 [‡] (0,112)
Uppskattad röstningstid			0,009 (0,022)
Upplevd trängsel			0,245 [‡] (0,048)
Tröskel svarsalternativ 1-2	-1,284 [‡] (0,073)	-0,266 (0,327)	-0,075 (0,349)
Tröskel svarsalternativ 2-3	-0,423 [‡] (0,057)	0,613* (0,325)	0,805 [†] (0,342)
Tröskel svarsalternativ 3-4	3,666 [‡] (0,211)	4,765 [‡] (0,281)	4,972 [‡] (0,260)
Tröskel svarsalternativ 4-5	5,441 [‡] (0,252)	6,586 [‡] (0,303)	6,799 [‡] (0,273)
Antal väljare	7 558	7 456	7 419

* p<0.10, † p<0.05, ‡ p<0.01

Kommentar: Logistiska regressionskoefficienter med standardfel klustrade på vallokal, inom parentes. Beroende variabel är svaret på frågan "Om du istället jämför med Europaparlamentsvalet 2019, hur tycker du att det gick att rösta hemligt nu?", kodat 1-5. Referenskategori: se tabell A3.

Figur A1. Enkätformuläret (vilket med undantag för namnet på vallokalen var identiskt i alla vallokaler)

7503346941

Upplevelsen av att rösta 2022

Gustaf Adolfs torg

Undersökningen genomförs i samverkan mellan Göteborgs stad, Valmyndigheten, samt Göteborgs och Stockholms universitet.

1. Vilken dag röstade du?

- Måndag
- Tisdag
- Onsdag
- Torsdag
- Fredag
- Lördag

2. Hur dags röstade du?

- Klockan 8–11
- Klockan 11–13
- Klockan 13–15
- Klockan 15–17
- Klockan 17–19
- Klockan 19–20

3. Om du tänker på den sammanlagda tiden det tog från att du kom till vallokalen tills du överlämnade kuverten till röstmottagarna, fick du vänta på att få rösta?

- Nej, jag kunde rösta direkt
- Ja, några minuter
- Ja, 5–10 minuter
- Ja, 10–20 minuter
- Ja, mer än 20 minuter

4. Tycker du att det var trångt i vallokalen?

- Nej, inte alls
- Nej, inte särskilt
- Ja, något
- Ja, mycket

5. I vilket eller vilka val röstade du?

- Riksdagsvalet
- Kommunfullmäktigevalet
- Regionfullmäktigevalet

6. Hur svårt var det att hitta rätt valseklar när du röstade idag?

- Mycket svårt
- Ganska svårt
- Varken svårt eller lätt
- Ganska lätt
- Mycket lätt

7. Kände du att du kunde rösta hemligt när du röstade idag?

- Ja
- Nej
- Ingen uppfattning

8. Hur tycker du att vallokalen fungerade för att du skulle kunna rösta hemligt?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt

9. I vilken utsträckning kunde du välja valseklar utan att andra kunde se vad du valde?

- I mycket stor utsträckning
- I ganska stor utsträckning
- I varken stor eller liten utsträckning
- I liten utsträckning
- I mycket liten utsträckning

10. Om du jämför med valet 2018, hur tycker du att det gick att rösta hemligt nu jämfört med då?

- Mycket bättre
- Något bättre
- Som förut
- Något sämre
- Mycket sämre
- Röstade inte då

(VAL22)

0494346943

11. Om du istället jämför med Europaparlamentsvalet 2019, hur tycker du att det gick att rösta hemligt nu?

- Mycket bättre
 Något bättre
 Som förut
 Något sämre
 Mycket sämre
 Röstad inte då

12. Är du kvinna eller man? (juridiskt kön)

- Kvinna
 Man

13. Hur gammal är du?

- 18–22
 23–30
 31–40
 41–50
 51–60
 61–70
 71–

14. Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som passar bäst för dig.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande
 Grundskola eller motsvarande
 Examen från gymnasium eller motsvarande
 Studier/examen från högskola/universitet
 Studier/examen från forskarutbildning

15. Var är du född? I Sverige eller i något annat land?

- Född i Sverige
 Född i annat land i Norden
 Född i annat land i Europa
 Född i annat land utanför Europa

16. Egna kommentarer kring undersökningen

.....

.....

.....

.....

.....

Tack för din medverkan!

(VAL22)